

Heliga trefaldighets dag 2014-06-15

1 Mos 18:1–8, Apg 4:5–12, Joh 11:18–27

Inledning

I dag är det en stor festdag i många kyrkor runt om i världen, nämligen heliga trefaldighets dag. Trefaldig är ju ett gammalt ord för treenig, och vi firar den treenige guden – fader, son och ande. Men den treenige guden är inte två män och en fågel, som någon har sagt, utan kanske snarare en ringdans eller en jazzimprovisation, om man ska tro nutida teologer.

Man får gå till **teologerna**, för i Bibeln finns egentligen inget tydligt stöd för någon treenighetslära, utan dagens texter handlar i första hand om hur Gud uppenbarar sig för människan, hur Gud talar om sig själv. Och eftersom **Gud har talat** om sig själv har vi möjlighet att tala om Gud, att skapa gudsbilder som den treenige Guden.

Gudsuppenbarelse

Många som lyssnar till evangelietexten reagerar som Marta: Varför kom inte Jesus genast när han fick höra att hans gode vän Lasaros var sjuk? Jesus var ju känd för sina underverk och hade säkert kunnat bota Lasaros. Varför kommer han först nu när det är för sent och Lasaros är död? Den frågan ställs ur vårt **mänskliga perspektiv** som sätter oss själva och våra närmaste i centrum. Men texten vill nog säga att Guds perspektiv är större, det handlar om att återupprätta hela skapelsen, inte bara vissa utvalda individer som står Jesus nära. Marta ser Jesus som en **vän**, en vän som sviker, som har begränsningar. Men Jesus påminner henne om vem han är: Han är **uppståndelsen och livet**, den som överskrider mänskliga begränsningar. Marta förstår då att det är Gud som är källan till Jesu makt, att det är "Messias, Guds son" som står framför henne, inte en vanlig vän.

Det är bara Johannesevangeliet som har med den här berättelsen om hur Jesus uppväcker Lasaros från de döda, och det vi hörde är ett kort utdrag ur en lång skildring som upptar hel det elfte kapitlet. För evangelisten är uppväckandet av Lasaros ett **tecken**, noga räknat det sjunde och yttersta tecknet på att Jesus är Guds son. Genom dessa tecken talar Jesus om för världen vem han är – tecknen är alltså en form av gudsuppenbarelse.

Även episteltexten från Apostlagärningarna beskriver ett sådant tecken på att Jesus har gudomlig kraft. **Syftet** med tecknen är att visa Guds ära och makt, och de följer ett annat mönster än de mänskliga förväntningarna. **Hoppet** för oss ligger inte i att den enskilde räddas utan att Guds livgivande kraft släpps lös i världen och att det därför finns hopp för oss alla, också för den som inte har sett och hört som apostlarna eller blivit botad som den lame eller uppväckt som Lasaros. Texterna basunerar ut att Guds kraft strömmar ut i världen och återställer människor till ett liv med Gud.

Även texten från GT handlar om en gudsuppenbarelse: **Herren visar sig** i form av tre män. Kanske ska de bara förstås som Guds sändebud, men i kristen tradition har man ofta använt berättelsen som en bild av den treenige guden, till exempel i Andrej Rubljovs treenighetsikon.

Men i judisk tradition lyfts berättelsen i regel fram som en skildring av **gästfrihet** och omtanke om främlingar. Abraham hastar runt i omsorg om de tre männen, och endast

det bästa är gott nog. Texten uppfattas närmast som ett påbud om gästfrihet där ingen uppoffring för en främling är för stor, oavsett vem denna är, varifrån hon kommer, varför hon står vid vår tröskel. Vi ska möta främlingen med gästfrihet – inte för att hon kanske är Gud utan för att hon är en medmänniska.

Ur ett kristet perspektiv är kanske gästfriheten i sig inte det viktigaste utan de tre männen anses peka på att Gud i sitt **väsen är relation**. På motsvarande sätt är vi inbjudna till relation med Gud och med vår omvärld – relationer som präglas av omsorg och generositet.

Gudsbild

Erfarenheterna av Gud, på många sätt ett mysterium, försökte de tidiga kristna uttrycka i en **samlad gudsbild**. De hade erfarit Gud som skaparen långt bortom, men också som en befriare och som en livgivande kraft som genomströmmade dem. De menade att Guds olika sätt att möta människan speglade Guds inre väsen. De talade om Gud som Fader, Son och Ande vilket gav en komplex gudsbild, och den blev en komplex **treenighetslära** i kontakten med den grekiska filosofin. Denna bild av Gud som treenig, ett väsen men samtidigt tre personer, förenar det som verkar vara en **motsats**: Guds alteritet eller annorlundaskap och Guds närvaro hos människan – ett närvarande bortom.

Treenighetsläran utformades på 300-talet och uttrycks bl.a. i den nicenska trosbekännelsen som vi strax ska läsa. Den är gemensam för alla kristna samfund, men det är framför allt i de ortodoxa kyrkorna som man talar om Gud som treenig. Där använder man bland annat bilden av att Fadern verkar i världen genom sina två "**händer**", Sonen och Anden. Som avslutning på dagens gudstjänst spelar Maria Pachelbels kanon som kan sägas spegla denna uppfattning med Sonen och Anden som händerna vilka spelar samma melodi i kanon vilande på fundamentet, Fadern, i basstämman.

På senare tid har treenighetsläran fått en renässans i **trinitarisk teologi**. Där finns grovt sett två olika sätt att tolka treenigheten:

a. En del betonar Guds enhet och talar inte så mycket om tre olika personer i gudomen utan snarare om att Gud framträder med olika **nyanser**, olika tonfall och olika sätt att tala till oss – ungefär som en **jazzimprovisation**. Här står treenigheten för inre rikedom och komplexitet hos Gud. Ett sätt för dessa teologer att förhålla sig till treenigheten är att lyfta fram hur Gud handlar – Gud skapar, befriar och ger liv; den treenige Guden är då Skapare, Befriare och Livgiverska.

b. Andra betonar de tre personerna i gudomen eller snarare **relationerna** mellan personerna. Det som är kännetecknande för en person är just att vara i relation. När man säger att "Gud är kärlek" kan man tänka på Gud som tre personer vilka står i ett kärleksfullt förhållande till varandra och till människan. Det blir också ett mönster för människors sätt att förhålla sig till varandra. En del teologer liknar Gud vid en **ringdans** snarare än en jazzimprovisation. Fadern, Sonen och Anden är förenade i en ringdans, och Gud ses som en process, en cyklisk rörelse, Guds väsen som ett drama. Men detta är inte en gudomlig dans som bara innefattar de tre personerna i gudomen utan det är en överflödande dans, Guds självutgivelse som strömmar ut i världen och för världen tillbaka till livet med Gud, in i den gudomliga livsdansen.

Avslutning

Mötet med det som är **annorlunda**, vare sig det rör sig om en främling eller Gud, kan öppna oss, förändra oss. Den treeniga gudsbilden står för något som är radikalt annorlunda, den bekräftar inte oss eller våra gängse föreställningar, den invaggar oss inte i trygghet, utan utmanar oss att söka Guds närvaro i vår värld inte så mycket i det vi känner igen som i det som är annorlunda eller komplext.

Den treeniga gudsbilden kan kanske lätt stelna i en elegant konstruktion, men den kan också vara en källa till **livsmod**, livsglädje, livskraft. När vi brottas med svåra frågor i våra egna liv tenderar vi ofta att söka inåt, i vårt eget, men den treeniga gudsbilden riktar vår **blick utåt**, mot det som är större, det som omger oss, som bär oss, som ger oss möjligheter. Den motverkar alla försök att hålla Gud på just min sida, men jag är ändå omgiven av Guds **överflödande** livskraft på alla sidor. Det är därför som vi när vi faller inte faller i ett bottenlöst hål, som vi när vi kommer till slutet ändå kan börja på nytt, som vi när vi dör ändå lever i det eviga och förblivande livet, i Guds ständigt pågående skaparprocess.

AMEN